

Gazeta Transsilvaniei.

Gazeta este de doi ori adică: Mercuria și Sâmbăta. Folia odată pe săptămână, adică: Sâmbăta. Prețul pentru un an este de 10 fl. m. c., pe dimițatulo anu 5 fl.; iar pentru terri străine 7 fl. pe un sem. și pe anul întregu 14 fl. m. c. Se prenumera la toate postele imperaticești, cum și la toți cunoscutii noștri DD. correspondenți. Pentru serie „petită” se cere 4 or. m. c.

Insciintiare de prenumeratiune

Gazeta Transsilvaniei si Folia pentru minte, inima si literatura pe semestrul alu II-le a. 1852.

Appropiinduse finele semestrelui I. alu a. c. sunt rogati doritorii de a se prenumera se binevoiasca a si descoperi vointia catu mai curindu, pentru ca se putem defige si noi numarul esemplareloru cate sunt a se tipari pe sem. II. —

Gazeta va essi ca si in sem. I. de 2 ori; Folia o data pe septemana in formatul cunoscutu.

Pretiu pe diumetate annu: 5 fl. m. c. pentru provinciile austriace;

Pentru Principate si alte tierri estrane: 7 fl. m. c. seau 21 viceri (sfanti) pe 1 sem.

Dela 10 esemplari cullese unul se da gratis.

Prenumeratiunea Se pote face pela toti cunoscutii, vechii DDii correspondenti, precum si prin c. r. oficiu postale pe linga scrisori francate.

REDACTIUNEA

Monarchia austriaca.

Ceva despre literatura in genere, si despre literatura romana in parte.

(Urmare.)

Marginitu de o quamdata numai in literatura besericeasca, Romanulu se silia a fi crestiniu bunu; dar elu nu scia anqua, qua inainte de a fi crestiniu, elu este omu, este Romanu, si qua are si alte detorie si alte trebuinte a quarora implinire ajuta si aprigine crestianismulu. In timpii aceia de appasare politica sub quare gema, elu nu afflase anqua qua spiritulu se are trebuintia de o alta literatura, din quare sa invelie si sa cunoscă quum sa si imbunatatiasca starea sea materiale si morale, si quum cultivanduse qua poporu distinctu, sa adduca si elu partea sea la cultura generale a omenirei. Quam de pela jumatarea secululu 18le au inceputu a esi din sinulu natiunei nesce barbati mari, plini de zelu si de sciintia, quaru detera spiritulu romanescu directiunea cea mai fericitoria pentru inaintarea si dezvoltarea lui. Acestia desteptara in Romanu simtiulu celu addormitu alu nationalitatii, si arrataru originea de unde se trage, ilu invatiara a se cunosce ce si quum este, ilu indemnara cu multu focu si stamintia, qua in literatura sea sa primisca literale strabune, si lu incunagiara in tote modurile, qua sa imitedie cu barbatiu drumulu ce lau luat alte popore culte pentru progressulu loru. Vorbele, faptele si scrierile cele memoritorie a le acestoru barbati mari ai natiunei petrunsera adancu in inima Romanulu; elu se simti reinviatu, incepu a se mandri cu numele seu, allerga la scolele pe unde era sufferitu, imbracisia cu sete sciintiele, si facu incercari norocite de a scrie in limba sea natiuale si despre alte lucruri affara de materia bisericesca. Literatura romana se inavuti cu deosebite carti si productiuni

ale spiritulu din sfera Gramaticii, Poesiei, Istoriei si a altoru sciintie, din quare se reversara asupra natiunei o multime de idee si cunoscentie trebuintiose si folositorie, de quare Romanulu a foatu lipsitu cu totulu pana atunci. Aceste inceputuri mici au avutu asupra generaluniloru urmatorie o influentia plina de binecuventare, pentru quare natiunea intraga a remasu petrunsa de cea mai curata recunoscentia. Au si creditu cineva qua Romanulu, quare a simtitu atatu de pipaitu folosulu celu mantuitoriu alu svaturiloru date de marii sei barbati, va asculta si de indemnulu acela natiuale ce i sa facutu de a scutura jugulu sloveloru si de a imbracisia literale; dar dorere elu quare a inceputu a se fali cu originea romana, se pare qua quum naru si vrutu anqua sa fie Romanu intregu, si a lassatu posteritati onorea de a sevarsi actulu de mare importantia alu primirii litereloru, prin quare sa se impace si umbrela barbatiloru sei celoru mari.

Impulsiunea ce se dete spiritulu romanu in secululu 18le, se simti si in secululu 19-le. Sub potintea protectiune a unui gubernu parintescu quare, sub forma apararei Romanulu in contra legiloru celu appasa, facea demnitatii omenesci unu actu de cea mai luminata justitia, spiritulu romanu reinviatu odata, da peste totu semne de viatia, si progressulu nu era numai simtitu, ci si veditu. O multime de barbati, demni urmatori ai invatiatoriloru loru celoru mari, si inspirati de ideele timpulu, quare si imbuldia, cu dorere vedindu starea cea innapoiata si intardiata a Romanulu, se sacrificara cu cuviatululu, cu fapta si cu scrierile pentru inaintarea lui. Intemeianduse scole organizate si administrate bine incepuru sciintiele a vorbi si in limba natiuale romana; tinerimea adapanduse din fontanele loru cele necurse forma o generatiune plina de sperantia, quare sa pregatiasca pentru natiune unu viitoriu totu mai bunu. Jumatarea antea a secululu 19le pote cu mandria arrata o multime de scriitori si o multime de productiuni mai multu seu mai puçini norocite pe campulu celu

ФОИЛЕТОНЫ.

Тимшо́ра. Мај адаштем ла челе дм-пъртшире деспре приміреа Мај Сале дн Тимшо́ра дін 14. Іспіш зрѣтореле :

Дн 15. Іспіш деуеъ Мајестатеа Са кіар кз тѣпа Са пеатра фундамента ле монумента чед грандіос, каре се рідикъ днтрѣ Тимшо́ра асцедіел ші а бомбардиріи четвдіи Тимшо́ра дн а. 1849, дн крсе де 107 зіле. Не днлгъ челе пѣлкате де ла соленигатеа ачеста мај адаштем ші зреле антечедінш, кѣчи вері чіне шгіе, кѣ зравіи феліорі аї репиментзаві конспіаріа вѣнаріа ромѣн ал Ка-раншевензаві а флѣкѣ ачеле зрѣуре, ла каре кѣ флоріи привеште вері че ромѣн. Еї фѣрѣ ачела каріи сѣв команда локѣдінгелаві маїа таре Іаковескѣ, ін сѣмѣ маїа рѣмаїа зпа-сѣтѣ днші, ешїнд пе кѣі асѣнсе дін форт-рѣдѣ, тѣвѣрѣ дн касреле іаїтїче, де unde днкрѣнїи де тросе: дозе тѣвѣрї, шен-де арме де фок, пеезеуѣі прїсонерї шї сѣзле, се репѣрѣсѣр кз флорїи дн форт-рѣдѣ. Еї фѣрѣ ачела, пе каріи дін мінзѣл

ачела репѣсатѣл кз дѣлче меморїѣ фост ко-манданте ал фортрѣдѣ Б. Рѣкавіна, зїміт де вѣкрїѣ ла прїма прївїре а репѣрѣрїи лор, дн пѣмеа нѣ кз алт пѣме де кѣт тот вѣ: „Бравїи шїі крѣдїнціошїи меї ромѣнї.“ — Се пѣреа дѣрѣ, кѣ соленигатеа ачеста привеште маї пѣлг ла жѣртфеле соладїлор ромѣнї, карїи, прекут інтрале локрїи занде гарнісона ромѣнїи, аша шї ачї штїзѣр ромѣнїи поштрїи кз сѣдуеле спрїжїні шї аїпѣрѣ четатеа.

Адеверѣл ачеста днсѣншї Маї. Са сѣ дн-дѣрѣ ал репѣншїте прїп преградіоса прово-каре че о флѣкѣ соладїлор ромѣнї ін лїмбавїцїл лор, ка ачела, че аї лзат парте сѣі пекаса асцедіел, се пѣлїаскѣ дін лїнїѣ афѣрѣ, дїнтрѣ карїи парте інші ромѣнї, соладїи грегѣрї че стетѣр маї аїпѣрѣне де Маї. Са, днделегїнд кзвїтѣл пѣрїпѣтеск ал Монѣрхзавї, ешїрѣ ла мїлїок шї днлѣ есем-пѣлѣ Днлѣзѣтѣлї Днпѣрѣт армїкарѣ кѣте о пеатрѣ дн фундамента монументзавї, каре сѣ оїе марторѣ непѣрїконтїнелор зраде але ачелора, днтрѣ а вѣрор меморїѣ де се-дншї рїдїкарѣа монументзавї ачестѣ кз соленигате днпѣрѣтескѣ. Ла капѣтѣл чѣремонїел Маї. Са Се днлѣрѣ а ordїна фїѣ-

кѣрѣї солдат грѣнїдїарїѣ, каре аї лзат парте ла асцедїѣ кѣте зпѣл, ла корпоралї кѣте 2 шї стегарїлор кѣте 3 галвѣнї; ешїрѣ DDшї кѣпїтанї (ромѣнї): Грозѣвскѣ, Бавїчїс, шїі локѣдїнціи Адамескѣ, Іаковескѣ шї Бодрїла-авѣрѣ градїѣ шї ошаре, а прїзїи ла маса днпѣрѣтескѣ.

Днлѣ че Маї. Са се репѣтѣрсе ешїрїи дн кѣртїрѣл сѣз днчепѣ а да аїдїнше ла дї-верселе денѣтѣрїзїи але ачестѣї провинциї.

Ачї е пѣкат а нѣ днсѣнна кѣ Ромѣнїи пѣлїшїтѣнї, кз тѣте: кѣ еї снлг маї пѣтеронї ін Бѣлатѣ, тѣгншї ашїнд дїн пѣндѣрѣрѣа се-кѣлїлор маї пѣдїне кѣпѣренїи кз дѣзѣ ашїго-рїтате шї хотѣрѣтѣ воїѣ, — днлї фѣрїнарѣ сѣв кондѣкѣл зпѣр преоїї зѣлонї о денѣтѣ-рїзїне ромѣнї. снлгѣтѣре дін 40 індїзїи.

Маї. Са вїне вої а да чеа дїн тѣлѣ аш-дїндѣ денѣтѣрїзїнеї ромѣне, днїлїдеа ашїора, шї днлѣ рошїреа омаціосѣї салѣтѣрїи дн пѣ-теле націонелї ромѣне, авѣрѣ ошѣре а ашї дн-вїнтеле Маї Сале, кѣлїкѣ е конспїсѣ де крѣ-дїнда кѣ каре ромѣнїи се аїпїрѣ кѣтрѣ трос-шї кѣ спѣреазѣ вѣлїкѣ ачѣеа ва рѣтїлѣ шї пе венїкорїс неспрѣшїтѣлїѣ.

...не партеа че да кампире, din zina noi...
 „Proprietarii care proiecteaza acemenea vizuri, este datorie a judecarii...
 „Une destinate spre vizuare, si de campirirea ei...
 „unde car azeza satul che car face de campiratori de acemenea purci.“

Departamentul din leziturz va kompanika achest ofis al dreptziji, spre reglarea instradimor judekztoreshi la adeverirea zanicelor.

(Ortoazъ iskъlitъra M. Sale.)
 Nr. 797, anъa 1852, Iunie 2.

Cronica straina.

Francia. Paris. J. Napoleon a hotzrajt a' shi vaza guberna shi pterea sa pe mizidiz, pe cler shi pe popor dokoptrъ de chea che a fьkьt rechem J. Filin, care kam shiti se rezima pe klasa de mijlok a vьrgzrimor, — negoditorъ, intelektinzi, indostriashii shch. Achest kьdet zьreazъ din tote mьszrima mai vekii shi mai vьshe ale shi prin care ea va съ kьshitiе ааипиреа xstor trei класе дпсемпъторе. Армата есте кьshitiгаты. Клерыаи i се фаче зна dьпъ ааа ма кончесиши, дотре каре дпсемпът, штерце реа векеи ordinzьшии при каре се оприа а се dьнеа прочесиши пьвliche; dьпъ штирима mai vьshe xstъ anъ дп tote Франца с'а серват Жоia verde кь прочесиши пьвliche помпосе; dar chea mai дпгрекаты де кончесише ва фи лсареа пе тьша помилор а tote instrьkьzьнеа пьвликъ, кьш се zиче кь с'ар фи шь хотьrajt дп ааитьмъ проient де мезире. Nьmai дакъ с'ар тьлзьши клеръа кь ааьт; чи zitiнд чинева пе „Daiversъ“ orgaъa аатрамонтанилор, дп vine съ крeазъ, кь ачаа партидъ пь се ва стьмьтра пьвъ пь ва vedea пе лъше рекьзът дп стареа шь пьрериме веакъ лъи де мижлок. Ши пьлъ акъм фанатикъа редактор аа Жоиверсъаи а пропъс, ка din skьле съ се есимеze класичи елипи шь латини ка шиште инкомпатибили кь ортодоксия католикъ, шь пьлъ акъм а авьт образ а дптьри кь секъла инкьисидишеи, аа фeвдализьмъаи шь аа крeдигеи дп стригот аъ фост май фeричиторъз пентрз omeni, декът асте веакри але лъшинилор; кь дп fine napa шь астьзи ка totd'аъна арe дрепт неконтеставиме де а пьше шь а депъне пе репи шь пе дппераци. Dar dараа де валзри офоичиосе, дпгреариндереа ааьтор едичишри пьвliche свпг мените а да ванилор стьтлъи аа кьрс, ка съ интре din ачаиа шь дп пьвцие пролетарилор, але помпълъи лъкръторъз. Пе кьт J. Napoleon логъшеште пе пьмителе класе вьпъндъме симпатииме, пе ааьт ел несокофеште интереселе класеи чеи mai авьте, mai intelektinте а вьргзримор. Ачааста се пьте vedea шь din поъа системъ де контривъзише че кьдетъ а о пьше дп лъкраре J. Napoleon. Прип ачаастъ системъ, dьпъ каре те пьше контривъзише пе трьсари де лъкоб, пе каи алаши, пе вьши, пе алкохол шь пе хьртиъ, J. Napoleon исъеште пьмай дп класа де мижлок, чеаа че фькъ адлкъ импрезише пь пьмай афаръ, чи кьар шь дп коръа лецилатив. —

Брема. Кьтъ инфлзюцъ пьте авеа счишца шь аспра виедеи чеи практиче се доведи шь акъм де кьрънд дотр'ан мод еклатант. За патърализьтъ din Брема се дпделетничеште а dьнеа дп лъшеле де еарпъ претекъципи деспре физикъ, ла каръ интре алди винъ де аскълтъ шь вьрвади месериашь. Дьаинте кь вьдичааши демъстрънд xstъ патърализьтъ кь кь астереа ачелеаши се пьте зчиде дп кьшиъ де окъи шь чел май таре din ааипале, венi дп миотъ зъви negoditorъ, ааште П. Рехтенъ, ка съ ааипаче асть пьтере а патърей ла зчидереа балевелор с'аъ а видилор. Mai дптеиз де tote а трезъит съ се descьпере о методъ каре съ фиъ ааипакъиме шь пе таре; дьпъ есперимъноте де аа аа шь жьштъате патърализьтъа кь negodиторъа шь афларъ метода; а кьрс а ааипакъидише практикъ се демъстръ афаръ де дьдочааъ. Инвесторъи ааънд ка съ аасъре фолосаа лавендизиосеи ла оранъа пасчереи лор, дпши пропъсеръ секретъа ла капитализьти din Брема; дьосъ аа афларъ орпширеа доритъ, пьлъ че консалаа Хинекъа се дьвои а черка, шь екъиъ о коранъ де 600 tone кь tote трезьниоселе ааарате пентрз оуеааа meridionalе. Пришъа есперимънтъ дп афларъ дькъ пе лъагъ Azore кь ааа пьшиди саваа (Haisfchen), аа ааае цесари шь кьар кь кь лосе, шь есперимънтъа а фост totd'аъна дькьсаааа de ськъ

...каре пьсече кьш се истъе де олъидъа електрикъа...
 „Ачаастъ дп вьдичааъ каре а дпшъ секрет, ва дпмесои афаре нескьриен де вамене! — Аааа оаъа ааипъндъ пьмай прип штишъа а сьазьне ла сервизьа съ елеметеле шь пьтериме патърей devine кь адевърат чеаа че дп шьмените съ скриптаръа домошъ шь дпперат престе tote ааьтъриме кьте ле а фькьт Dьмъезеъ пе пьшъот!“

Ангилия. London. Дьпъ „Обсерваторъ“ каре берънд е вине дпформатъ, ла 1. Iunie Парламентъа се ва пророга; ка ла 2. Iunie съ се descькьт. — Секретарьа де статъ шь дп пьтеск енглезьи, с'аъ министръа челор дп афаръ, коателе Малмесъбри, пь се vede а фи descьл де вьртос спре а пьрта сарчина постълъи с'аъ.

Nr. 1052. 1852.

Din 1. пьлън 15. л. к. педенци ч. р. кьпитънъиъ а четъдъи пентрз преварикъдишии вртъторъи индивизи: 1 индивидъ пентрз кь пьши дькисъ кьрчма ла тимпъа пресъкрис кь 2 ф.; 9 инши пентрз стръдареа пришилор кьви, каръи фьръ приши де стръдигътаръи линеиндъме корфа де насъ, кь кьте 30 кр. пентрз фондъа серачилор, шь алди 30 кр. пентрз стръдигътаръи, кь тотъа 9 ф.; 2 кьрчмаръи пентрз лиса а флатъ дп мьszри кь кьте 1 ф. дьмъи 2 ф.; 2 инши пентрз кь пьши пресентаръ сервиторъи зпъа кь 1 ф. алъа кь 2 ф., дьмъи кь 3 ф.; 3 инши пентрз пеглеса инсизаре де оспеди стръини, 2 кь кьте 2 ф. зпъ, 1 ф. тоди кь 5 ф. м. к. Цехъа мьчеларилор пентрз кь п'аъ тьят карне де вить din дестъа кь 5 ф.

Брашов, 15. Iunie 1852.

Ч. р. кьпитънъиъ а четъдъи.

Карте персекъторе.

Пентрз черчетареа фьгарьилъи Трьда Макавей, каре прип ч. р. тривънал педенситоръи din Алва Каролина пентрз крима ааипиндери кь детерминъдишеа din 27. Февр. 1852 есте декларат demn а се сьпозне инкьисидишеи криминале кь принсоре дп фьръ.

Дьпъсъл есте пьскът дп Диомал, черкъа Алвей Каролинеи, де 40 аапи, пьвцит, ла трьп таре шь грос, стьтъръ де мижлок, фадъ зькъчиосъ алъ, пьръ шьсприоченеле галъине, фьрзотеа латъ, насъ таре, гьръ пропорционатъ, воръеште пьмай ромъеште.

Есте а се казта, аолъндъсъ а се арреста шь а се ескорта с'аъ ла офоичьл политикъ май апропе, с'аъ ла ачешт тривънал. Алва-Каролина дп 27. Февр. 1852.

Ментъвергер ш. пр.

Конвокациъне едиктале.

Ч. р. тривъналъ черк. din Алва-Жълия провъкъ пе тоди ачаиа каръи аъ чева претенсизае ла тасса фостълъи ч. р. консильаръи криминале дп Галиция шь пресединте аа тривъналъаи пенале din Алва-Жълия Иоанне Фьдичъ, каре репъвсъ дп 28. Окт. 1851 дп С. Ст. Поръз, дистри. Одорхеилъи, лъсвнд дьпъ сене testament, ка пе зьда де 18. Август 1852, дп аинте де ааиази ла 10 бре съ се дпъдъшеште, с'аъ с'аъ шь тримитъ дп кьче пьлъ ааичи дрепт сьвътореа са петидише, алтаиптени, фьршиндъсе тасса при рефьиреа компетинелор, пь ле май репъне алт чева де а претинде дп дрептъ де descьпнораре.

Дела ч. р. тривъналъ черк. din Алва-Жълия, 22. Маис 1852.

Карте персекъторе.

а фьдичьлъи Iзон Савъ, каре прип манифестареа ч. р. жьдичиъ криминала аа дистриктъаи Ретегъа дп 29. Маис. Nr. 1427. 1475, шь 1852 пентрз кримае фьрзълъи, с'аъ афлат дрепт а се траре сьа черчетаре криминале кь арест.

Дьпъсъл есте пьскът din Бадакъ мизъ, шедъ дп Бьрлад, дистриктъа Ретегъааи, де 19 апи, де релициъне гр. пьзлит, стараръ де мижлок, фадъ галъинъ, пьръ алазъи, фьрзотеа латъ, насъ таре, каръа аскадъиъ, воръеште ромъеште, пьртъаинце де рьнд, прехъм есте обичеиъ дп царъ.

Дьпъсъл есте де а се персекъта, шь дп интъацларе де с'ар аола а се дегъие, шь с'аъ дрептъ аичеа, с'аъ ла чеа май де аапропе дегьгъторъи политикъ, спре сьгьръ транспъноръ ла сьааишъа ачештъаъ се ескортезе.

Бистрицъ дп 29. Маис 1852. Форманеа. Дела ч. р. тривънале жьдичьале криминале аа дистриктъаи Ретегъа. Iаворскъи.